

Tomáš Beník

MADAME

Tomáš Beník

MADAME

Venované rodine

Úvod

O Jeanne Antoinette Poison, známejšej pod titulom markíza de Pompadour, sa už napísalo množstvo kníh a natočilo množstvo filmov. Divadelné predstaviateľky tejto Madame už tiež stáli mnohokrát na doskách, ktoré znamenajú svet. Takže ako keby už toho nebolo dosť.

A prečo by sme sa na túto osobnosť nemohli pozrieť znova? V tomto prípade síce ako diváci, sledujúci hlavné časti jej života ako divadelnú hru, no tentoraz vo svojom absolútnom pohodlí a vo vlastnej réžii. A vedzte, že to má samé výhody!

Kedykoľvek môžeme túto hru prerušiť a znova sa k nej vrátiť. Môžeme si sami, aj vďaka vlastným poznatkom o jednej z najslávnejších kráľovských mileniek, spojených s vlastnou neobmedzenou fantáziou, predstaviť samotné scény a hlavných hrdinov celého tohto príbehu. Skrátka, aby som to zhrnul, nezahráme sa len na zúčastnených divákov, ale aj na režisérovo, tvoriacich celú drámu podľa vlastných predstáv a so scenárom pred sebou.

Dielo MADAME je drámou. Drámou o troch dejstvách, ktorá takýmto netradičným „divadelným“ štýlom v knižnej podobe ukáže život markízy de Pompadour od jej prvého stretnutia s kráľom Ľudovítom XV., cez jej stúpanie v hierarchii obyvateľov Versailles, až na samotný vrchol svojej slávy. S jej stúpaním sú ale spojené aj temné aspekty a nešťastia, vedúce napokon k jej smrti. Uvidíme vládu markízy de

Pompadour nielen nad srdcom Ľudovíta XV., ktorý jej ležal pri nohách, ale, v jeho mene, aj nad celým Francúzskom.

Pre ešte krajšie precítenie tejto drámy odporúčam si pre lepšiu predstavu k čítaniu pustiť klasickú hudbu. Mojim tipom sú Štyri ročné obdobia od Antonia Vivaldiho.

Prajem krásny čitateľský zážitok.

S pozdravom
Tomáš Beník

OSOBY:

Jeanne – Antoinette Poisson, markíza de Pompadour

Ludovít XV.
(francúzsky kráľ)

Mária Leszczyńska
(Ludovítova manželka)

Ludovít Ferdinand
(následník trónu)

Tournehem
(adoptívny otec Jeanne)

Charles
(manžel Jeanne)

Machault d'Arnouville
(strážca pečate)

Philibert Orry
(generálny kontrolór financií)

Binet

(komorník kráľa)

Dvorania, služobníctvo, hudobníci, dievča

PRVÉ DEJSTVO

PRVÝ OBRAZ

Panstvo v Etiolles, rok 1745

1. výstup

(Jeanne, Charles)

Salónik, zdobená pohovka, barokový stolík, pár taburetov, za pohovkou dve veľké okná.

Jeanne sedí na pohovke a nerušene číta knihu. Vojde Charles. Jeanne ho spozoruje a usmeje sa.

JEANNE: Láska moja!

CHARLES: Tak si mi chýbala!

Jeanne položí knihu na stolík. Charles sa usadí vedľa nej a pobozká ju.

JEANNE: Ale na druhej strane, neboli sme tak dlho od seba.

CHARLES: Máš pravdu. Boli to len dve hodiny. Ale pre mňa sú aj dve hodiny ako dva mesiace, keď nie som s tebou!

JEANNE: Ale ty môj hlupáčik!

Jeanne sa k Charlesovi pritúli.

CHARLES: Ako sa darí našej malej princezničke?

JEANNE: Ty si ju ráno nevidel?

CHARLES: Spala. Tak som nemal tú príležitosť.

JEANNE: Stále spí. Takže ti príležitosť stále uniká.

CHARLES: Ja si myslím, že mi neuniká. Som tu s tebou a sám, tak mi nič neuniká. A kde sú všetci?

JEANNE: Ak myslíš služobníctvo, neviem. Ak myslíš môjho otca, tak sa asi išiel prejsť k lesu.

CHARLES: V takej zime? A jeho kôň nie je v stajni. To znamená, že ak išiel do lesa na koni...

JEANNE: Čo sa deje?

CHARLES: Asi si jeho veličenstvo vyrazilo na lov do miestnych lesov.

JEANNE (*Usmeje sa*): Jeho veličenstvo? Ale veď prechladne!

CHARLES: Tým skôr tu bude ako na koni aj s mojím strýkom.

JEANNE: A zároveň mojím otcom. (*zosmutnie*)

CHARLES: Prečo si taká smutná?

JEANNE: Prečo sa tvoj strýko stal mojím otcom? Odpoveď na túto otázku ma totiž veľmi trápi.

Jeanne vstane a príde k oknu. Oprie sa oň.

CHARLES: Jeanne! Láska moja! Nechaj minulosť minulosťou!

JEANNE (*Smutne*): Tvoj strýko sa možno snaží odčiniť hriech, ktorý spáchal pred toľkými rokmi. Hriech, ktorý ho svojou krásou tak obmäkčil, že keď zistil, ako tu ja, môj malý braček a moja mama trpíme núdzou, vzal nás pod svoje krídla. Nakoniec mal pod svojimi krídlami hlavne mňa. (*povzdychne si*) Ach! Prečo môj skutočný otec musel ujsť z Francúzska?

CHARLES: Prosím ťa! Je to dávno za tebou! Prečo ťa trápia staré časy? Nebyť ich, tak sa možno nikdy nestretneme. A ja by som bol mladý, no smutný muž.

JEANNE: A teraz si čím?

Charles vstane a pribehne k Jeanne. Položí jej dlane na ramená a pobožká ju na krk.

CHARLES: Mladý šťastný muž! Ty tu odpoveď poznáš!

JEANNE: A ja som dcéra hriechu!

CHARLES: Netráp sa s tým! Keď sa trápiš ty, trápim sa aj ja!

JEANNE: O mojej mame sa v ulici, kde sme žili, povrávalo, že bola une femme galante.

CHARLES: No a čo? Nezabudni, aká je doba! Všetci tí šľachtici v palácoch sa tak nudia, že si čas skracujú so spoločníkmi. Akoby sa zabudlo na Boha a jeho sväté zákony. Už aj cirkev podľahla tomu kúzlu krásy a márnivosti.

JEANNE: Ktovie, s kým naozaj spala.

CHARLES: No dovol! Môj strýko nie je tak hocikým.

JEANNE: Prepáč! Asi máš pravdu. Tak sa trápim nad svojou minulosťou, až trápim ostatných. A čo kráľ?

CHARLES: Aký kráľ?

JEANNE: No predsa Ľudovít! (*pauza*) Pätnásty?

CHARLES: Správne. Dobre si pamätáš!

JEANNE: Poďme si sadnúť!

Charles a Jeanne si sadnú na pohovku.

JEANNE: Začínam mať taký pocit, že sa mu ten lov v našich lesoch veľmi páči.

CHARLES: Až príliš často sem lezie. Začínam mať pocit, že na našom panstve je viac ako vo Versailles. Keď už nevládne, aspoň loví.

JEANNE: Nemá čo s peniazmi a ľudia hladujú. Pekný vládca to je!

CHARLES: Ešte šťastie, že tu nie je môj strýko. Ten by ti dal!

JEANNE: Pripadá si ako kráľova pravá ruka. Keď sem potom jeho veličenstvo zavíta, príliš s ním nekonverzuje. Väčšinou ich rozhovor skončí u jeleňov a v predháňaní sa v úlovkoch.

CHARLES: Na rozdiel od môjho strýka, kráľ má aj iné úlovky. Počul som, že ich strieda každú chvíľu.

JEANNE: Aké máš teraz na mysli?

CHARLES: No aké asi?

JEANNE: Chápem. A čo na to jeho žena?

CHARLES: Tá sa s tým asi uzmierila. Syna mu predsa porodila, a tým sa jej práca de facto skončila.

JEANNE: No keby si ty striedal takto ženy, tak to si ma nepraj!

CHARLES: A ktovie, čo som tie dve hodiny robil?

JEANNE: Ty!

Jeanne Charlesa sotí do pohovky, priblíži sa k nemu a pobožká ho. Vtom ich vyruší šuchot.

CHARLES: Ak ma uší neklamú a ten zvuk pripomína metlu v rukách slúžky, tak sa k nám veľmi rýchlo približuje môj drahý strýko.

2. výstup

(Jeanne, Charles, Tournehem)

TOURNEHEM: Deti moje! Kdeže ste?

JEANNE: Máš vynikajúci sluch.

CHARLES: Prichádza, ako vždy, v najlepšom.

Jeanne a Charles sa usadia na pohovke a napravia si šaty.

TOURNEHEM: Deti moje! Tak sa mi ozvite!

CHARLES: Tu sme!

Tournehem vbehne do salónika. Je celý zadýchaný.

CHARLES: Strýko! Čo sa deje?

TOURNEHEM: Fuj! Ale som sa nabehal!

CHARLES: To váš kôň padol od vyčerpania?

TOURNEHEM: Nerozumiem.

CHARLES: Že ste sa toľko nabehali!

TOURNEHEM: Ale nie. Stojí vonku. Ale máte pravdu. Aby sme sem dobehli, musel si asi zobrat' časť mojej sily.

Tournehem sa rozvalí medzi Jeanne a Charlesa. Potom sa na oboch čudne pozrie.

TOURNEHEM: Na dnes je už dosť tých radovánok! Chystajte sa!

JEANNE: Tak už tušíme, prečo ste takmer uštvál toho koňa aj seba.

TOURNEHEM: No prečo? Povedz!

JEANNE: Nesiete nám naliehavú správu, týkajúcu sa nás všetkých!

TOURNEHEM: Nebolo to všetko vzdelávanie márne.

Tournehem pohladí Jeanne po líci.

CHARLES: Tak akú správu nám nesiete? Alebo nás chcete opäť napínať?

Tournehem sa usmeje.

TOURNEHEM: Trošičku, lebo na veľké napínanie nemám čas.

CHARLES: A my náladu.

TOURNEHEM: Ale synovec môj! Pokoj! Musím vám to povedať, aby ste sa pripravili čo najskôr. Kráľ...

CHARLES: Bol na love. Viem o tom. A aby ste sa neunavili rozprávaním, smeruje priamo do nášho sídla.

TOURNEHEM (*usmeje sa*): Pochopil. Nie nadarmo si moja krv.

CHARLES: A aj ti poviem, čo budete robiť. A ak chceš, pokojne ti aj nadiktujem program vašich rozhovorov.

TOURNEHEM: Musím ťa opraviť, synovec môj! Dnes to bude iné. Kráľ bude mať so mnou dôležité rozhovory.

CHARLES: Žeby si chcelo jeho veličenstvo nakupovať trofeje, aby ich mohlo loviť aj inde?

TOURNEHEM: Toto som radšej nepočul. Teraz ale potrebujem inú vec. Charles, mohol by si na chvíľu odísť? Potrebujem sa porozprávať so Jeanne medzi štyrmi očami.

CHARLES: Ale strýko...

TOURNEHEM (*zvyšším hlasom*): Charles...

JEANNE (*na Charlesa*): Choď, milý môj! Potom ti poviem, o čom bola reč.

Charles rozpačito odíde.

3. výstup

(Jeanne, Tournehem)

TOURNEHEM: Že povieš! Keby si mu to neskôr povedala, mohol by potom pokojne zostať aj tu. Ale toto je prísne dôverné. A preto ťa zaprisahám pred všetkým, čo ti je sväté, pomlč o tom!

JEANNE: Ak si tak, otec môj, želáš...

TOURNEHEM: Verím ti, dcérenka moja. Preto začnem moju správu radostne. Spomínaš, ako zle sa ti kedysi žilo?

JEANNE (*smutne*): Nikdy na to nezabudnem.

TOURNEHEM: Prepáč, dcérenka moja, tak som to nemyslel. Chcem ti povedať, že odteraz si možno budeš žiť ešte lepšie ako predtým. Možno najlepšie z celého Francúzska!

JEANNE: Ale ja už tak žijem. Mám predsa svojho muža, dieťa, sídlo... Čo viac si môžem priať?

TOURNEHEM: Ty mi asi nerozumieš. Ani nešípiš, kam tým smerujem!

JEANNE: Prepáč, otče, ale príliš si mi toho nepovedal.

TOURNEHEM: Dcéra moja! Si inteligentná žena! (*pauza*) Prečo sem smeruje kráľ?

JEANNE: Aby s tebou prebral niečo dôležité?

TOURNEHEM (*zdôraznene*): Jeanne, ty si tá dôležitá vec!

JEANNE: Ja som tá dôležitá vec? A čo je na mne také dôležité?

TOURNEHEM: Tvoja krása, tvoja múdrosť! Dve ušľachtilé veci v jednej žene!

JEANNE: Otec, kam tým smerujete?

TOURNEHEM: Jeanne, chceš pomôcť tvojmu otcovi z dlhov? Chceš, aby aj ostatní členovia tvojej rodiny vyšli zo svetla chudoby do svetla blahobytu a prepychu?

JEANNE: To chcem. Ale stále nerozumiem, čo s tým má spoločné kráľ.

TOURNEHEM: Jeho veličenstvu si sa zapáčila. Chce ťa mať pri sebe.

JEANNE: Ako svoju radkyňu?

TOURNEHEM: No, nenazval by som to tak...

JEANNE: Ale veď je ženatý! A má syna!

TOURNEHEM: No a čo? Dnešná doba mu povoľuje mať pri sebe... ako by som to povedal... aj ďalšie, také tajné ženy.

JEANNE (*vstane z pohovky, nahnevane*): Otec! Odpustite mi tú drzosť, ale nezbláznili ste sa?! Aj ja som vydatá! Za môjho Charlesa! A máme dcérku! Krásnu dcérku! Keď nám Pán Boh zobral naše prvé dieťa, spojil nás ešte silnejším putom. Teraz som šťastná! A nech si jeho veličenstvo hľadá inde! Nebudem mu robiť dáku kurtizánu!

TOURNEHEM (*smutne*): Jeanne! Ty ani nevieš, aká príležitosť sa ti naskytna! Áno, žijeme si celkom dobre, ale možno už nie nadhlo.

JEANNE (*prekvapene*): Máme finančné komplikácie?

TOURNEHEM: Nebudem chodiť okolo horúcej kaše. Áno, sme tesne pred bankrotom. Ako chceš potom žiť? A čo tvoja mama a tvoj brat? A tvoj druhý otec? Mysli na nich! Len ty nás môžeš všetkých zachrániť! Prosím ťa o to!

Jeanne príde k oknu.

JEANNE: A ako by som to mohla ja, budúca kráľova kurtizána, urobiť?

TOURNEHEM: Musíš vsadiť na svoj šarm, svoju krásu a inteligenciu. Skrátka, musíš pobláznit kráľa natoľko, aby sa on stal tvojim otrokom!

JEANNE: A čo Charles?

TOURNEHEM: To bude to najhoršie. Jeanne, ak nás chceš zachrániť, budeš sa s ním musieť rozviest'.

Jeanne sa prudko otočí.